

Landskap: SKAÅNEUpptecknat av: A. KindbergHärad: INGELSTADAdress: SKILLINGESocken: Ö HOBY

Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör

<i>Harande kvinna</i>	1.
<i>Lyte.</i>	1-2
<i>Sjukdomar</i>	2
<i>Lappskott</i>	2.
<i>Bäckahästen</i>	3.
<i>Trollungar</i>	3.
<i>Gengångare.</i>	3.
<i>Syner.</i>	4.
<i>Kloka</i>	5.
<i>Kreaturssjukdomar</i>	8.

SKÅNE
JönköpingMitt a Kusberg
SKÄRNE

170:1

III

Om skäver, ande spuk
dömer biskopsten
genom en syns klocka

ÖHöge Folkmedicin och de klocka

Gedächtnis

Adi Kindberg Kvambyg Skillinge

Om kvinnan som var hafvande kom att se eldsvåde
på nära håll och blev skrämd deraf så gick barnet fläckar
eller utslätt i ansiktet detta batades på så sätt att de fick brända
som man hade vatt i den eldsvåden som han blifvit rädd af dessa
skallt kakas i rinnaende vatten tagit mot strömmen och kakas
mellan två eldar i detta skulle barnet tvättas i vattnet tre gånger
i ny och tre gånger i näskulle den vattnet släss tillbaka där
det var tagit men nu vid strömmen Hade barnet bara en röd
fläck i ansiktet så skulle modern genast om marginen innan
hon åtit och talat gropa över fläcken I marginen i ra fläcken
kunde äfven tas bort om där kom någon som ^{Den vide illa} barnet
förfick bart och sprattade det i ansiktet Den vid ^{unten} En
sorts utslätt batades genom att der flintas över den Utslätt batades
genom att en tvätta sig i vatten som ett lik tvättats i öhr och
stryka med likets hand över stället Slaget kunde orsakas
om modern då hon var hafvande kom att se dä ett djur slag-
tades eller såg och psägas eller såg någon människa dö i detta
fall blif slaget värt det kunde döja flera i innan slaget
visa sig Det påstöds att en människa icke var lydetlös förrän
hon var mellan 30 och 40 år Förorsakades slaget genom slakt
och modern kunde pominna sig vad det var för djur som
slaktats så skulle hon försöka att få ~~ett~~ ^{några} droppar af det sista
blodet som rann innan ^{Härre} djuret dog och ge den som had slaget
några gånger Skäver Fejiskäver förorsakades äfven att hon
ställt och åtet äfven en kista som locket ställt öppet För att bota
detta skulle hon ta barnet och läggo i en kista 3 gånger och ställa
öfven det Fejiskäver orsakades deraf att hon hade kommit äfven
fejelsen Da skulle läkt en som var fodder en söndag eller tors-
dag lägga barnet på golvet och fejadj äfven skammelen (trösh-
len) I svinkuprundet vid örat sitter ett litet ben med 3 hål i
(ett af hörselbenen) om en krossar detta och ger barnet så bata
detta för 3 slags skäver Skäver antagligen engelska sjukan
Tringesjukan eller Tringesot mäldes bort Detta tillgick så
att den mäts från den högra handen till den vänstra foten
från den vänstra handen till den högra foten från den hög-
ra handens fingarspetsar till den vänstra handens och så
(8 sid)

tvärs över pannan, från nacken och till härlarna. Det skulle
 ju vara en som var lite klök som mäld. Men nysta hon hä-
 den ihop, så skulle först den hon mälde och sen hon sjelf
 spottat i den, sen skulle den brännas upp. Skriklyte orsakades
 genom att modern blef skrämd genom ett fönster, detta
 lyfte visade sig efter några dagar, detta kunde bota genom
 att ett fönster uppvarades, och en ställde sig utanför, och modern
 innanför, så skulle barnet tas till gånger genom fönsterat.
 Hade hon blifvit skrämd på något annat sätt, så skulle
 du någon förtöka skrämma hem mycket, och så genast
 låtta barnet till bröstet och låta det dia. Hade barnet ingivit
 att soffa, så skulle modern låta något för en sängmad, som
 saknas mycket och söktes efter det, och låtta det i vaggan och
 låta barnet soffa på det 3 gånger i ny och sängen i nä, sen
 skulle hon låtta det tillbaka igen. När barnet inte ville dia
 sin moder, så hade hon nekat att ta emot någonting hon
 blifvit bjuder på något ställe. Då skulle någon komma tigares
 och inte säga ett ord, och bjuda kaffe till något annat sådant
 på modern och ha sjelf attling med sig, sen dia barnet med
 detsamma. Gäddekla eller Alvaktå en sorts utslag fick en
 då en stod och tvättade i en bäck, då skulle där kokas lo-
 stocka i oslad mjölk och tvätta på. Om man blef hille-
blåst, skulle något söndags eller forsdagsbarn gulrot genom
 en hyllepipa på det sjuka stället. Gulrot botades genom att
 man fick några droppar blod af en galbina hönă, den skars
 i benet lite ^{Växter} och tog 3 droppar blod på en brödbit och åt den.
 För att ta bort växter, skulle någon binda med en tråd över
 den, och låtta tråden på ett ställe under en sten, så att den som
 hade växterna inte kom dit förrän tråden var uppgruten.
 där skulle slåss en knut för varje växt till liktor. För att bota
 tandvärk, skulle man roka honsabaker, en sorts väster som
 kallas så. Dessa lade man på varme så att de rök och hållt en
 tiatt över med pipan i munnen så att röken kom ^{till} tanden.
 Det var också bra om man kunde skaffa sig en spåna ^{av en} galge
 och pita tänderna med Lappskott trodde de gamla att de
 va ninting som lapparna sände ner här, detta botades af de
 plöka Frossan eller Kyffen som den kallades af de gamla, kom
 varannan dag, så de låg inte till sängs, utan den dag, frossan
 kom

fick de gå och legga sig, somliga hade trede dagsskyllen den var den värsta, den tog nästan aldrig slut igen, när den kom frös och ristes varvda hörn om de hade aldrig så mycket på sig. För frossan ~~syppa~~ sannintet medel som hjälpt, den skulle vara sin tid. När en hävdat skulle man aldrig låta kläderna hänga ut den sohn var nedgång då kunde där komma lappri i dem. Tog man vent hinni på sig, skulle man spratta i det, ty då kunde lappri inte orsaka någon sjukdom. Om någon fick ont i magen, så skulle den ha en becker syr (en grusmästare i en flaska bränvin) Så skulle man plaska hylleblanen, och torka, och kaka the af detta var bra för hesta. Fick man lappri i fingrarna, detta var "skar" eller "eder" då fick man gå till någon klok som kunde signa över det. När man fått något annat slags lappri, skulle man söka den sjuk, med de örter man plaskat midsommarsaftern.

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Bäckahästen

Bäckahästen har jag själv aldrig sett, men de gamla talte i min ungdom mycket om honom, Han kom ibland till barn som gingo och slaga hanen. Den kom då i skynd av en vacker ljusgrå häst barnen klappade honom, och han var mycket suett. Da var det någon som fick för sig att sätta sig och rida på honom, det gick mycket lätt att komma på ryggen på honom. När den siste kom upp på hästen sa han, Skars, ett sätt långt hoss(häst), När han satt så försvarade hästen, och barnen stod i rad på isen.

Snöspäggan har jag aldrig hört något om, utan om det var trollungana som de gamla hade många säger om, Mormor säger att hennes farvor då hon var barn, och de gick på isen och slag hanen, trollungana också sprang där, men förs sig själva, men var där nog om af oss som föll omkull, sa givna de så illa åt oss, hon var född 1782, hon var med då byn var hel, och hade vitt med och gått hjörnad, innan gården var utflyttade, Som barn berätta hon mycket för mig. Min fars morfar hade man sett gå igen. ungefär 2 år efter hans död skulle min far gå efter en lycka i det rum där han bodd. Han kom in där såg han morfadern som satt vid bordet där och läst i boken, han var klädd precis som då han lefde, i skivbyxor och skivabojar, han blif da rödd och

stanna de i dörren, men besinna de sig snart, ty han trodde intet att de skulle tro honom, utan bara skratta åt honom, han gick fram och tog lyckan, innan han gick ut vände han sig om och titta, då reste sig morfadun och gick ut i bakhuset.

En guldmed i Timbris hamm hade en vusen sön som dog, som de sörjde mycket. En kväll då fram kom ut i köket, stod sonen där klädd i likklädeske, när hon kom ut, gick han upp för trappan till loftet, och hon hörde hur likklädeske frass mot trappan hon tänkt då fråga honom vad hon ville, men hon kunde inte få fram frågan. Denna bråttlos är sann för fram har själf fallt om det för mig. När jag var 18 år hade jag en syste som var 3 år och henne skulle min far följa henne ut i köket. När min far stod där, fick han se en flicka, av samma ålder som min syste, stå vid dörren som ledde in till stugan. Hon hållde i dörren med båda händerna, hon stod i bara linne och på båda fötterna, jag hade en äldre systrar men hon var mörk hårig. Far trodde då att det var hon, och skulle sagt: Barn var kom du ifrån. Men då fick han se att flickan hade ljus lockigt hår. När far och min syste skulle gå in, gick flickan bortom dörren och fördé denna till. Om morgonen frågade han min syste, om hon hade sett den lilla flickan, men hon sa ej. Vi trodde då säkert att min syste skulle dö men ingenting inträffade utan, min far hade en äldre bros som dog en tid efter. När jag var en 19 år tjänade jag hos en faste i Helsingborg. Hon hon hade en dotter som var lika gammal som jag. Hon och jag, gingo vid 4 timen på morgonen till Timbris hamm det var mångust vackert väder. När vi kommo mitt för Helsingborgs mölla, stod en liten bit från vägen, en häst och vid sidan av den var stod en skepnad, som liknade en hög karl, men var mörvit. Då vi kommo mitt för, far skepnaden över hästen och blif ständ, vid den sidan af hästen som var närmast oss. Hästen frasta då till. Da blif den andra hästen rädd och skrek till och sprang till den andra sidan om mig. Vi undrade då vad det var, ty det var i Oktober månad och således inga kreatur varo ut på bete. När jag blif gift var min man och jag statfolk i Brum på Eriksfält, År 1881 strax efter häst då min man var vid gården. Så en kväll i salmedgården, då jag skulle gå efter vatten, gick jag genom

en dörr på gafflen och till bunnan, Här gick vägen förbi och jag såg min man komma gående och hörde stegen. Då jag dragnit upp vatten kom han först till dörren, så stod han sig med armen mot dörrposten, liksom ville han jag skulle gå in först. Vi hade en flicka som var 3 år, och hon gick in först, och sedan jag. Då jag kom rakt för honom: Säger jag, "Vad du kommer nu, jag tyckte hon kom fort, jag visste de skulle väga vete, som de skulle köra till Grönstorp med dagen därpå. När jag varit innan lite undan jag öfver att hon inte kom in och åt kvällsmat. Jag gick då ut och skulle se efter honom, då stod alla dörrarna öppna och där syntes ingen. Så frågade jag flickan om hon sett sin far, men hon sa nej, ty annars brukade hon alltid springa och möta honom om kvällarna. Det dröjde en hel timme innan han kom, då frågade jag honom var han blev af, men han inte kom in. Du var ju hemma för en hel timme sen. Han skrattade då och sa att han inte varit hemma förrän nu. Då han skulle köra till Grönstorp dagen derpå trodd jag säkert ur olycka skulle hänta, men ingenting inträffade. Sen flyttade vi till Kvarnby en tre eller fyra år senare, Singitafon var han borta, jag satt och vänta, jag tyckte han dröjde länge, så såg jag han kom och gick förbi fönstret och gick in på bagan. Så dröjde han och kom inte in. Jag lade mig då. Så dröjde han en timmas tid. Jag sade då liksom gängen förut var här du varit. Han svara då att han inte kommit för han hade sattit och pratat och så hade det dröjt, och det var således int Härra denne gängen hället. Men där inträffade ingenting ingenting var hället.

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMUNNESARKIV

Kloka

I gamla tider fanns många kloka. I Hennas fanns en som hette Thulin. I Onslunda var där Kloke Per. Han hade ett jordbruk i Onslunda, men flyttade sen till Yerrestad. Men de batade vad de kunde. Smålandskvingen var mycket berömd och till henne gick en man som de kalla Mörs Hål från dessse orterna. Hon gick även för många, han skulle ha ett hintryg med sig, eller schabell, om den hade ont i huvudet. På senare tiden kom Åsumspigen, han var mycket anlitad. I Vallberga fanns en som hette Lundvall, han batade många som inte doktrinera kunde bata. Han kunde bata kräftan, då de inte

för hundr, innan de vände sig till honom, och många varo de han bata. Men han varken signade eller läste, utan krokt sina takemedel af örtar, han påstod att det fanns ingen blommor utan som var till takemedel. Jag var bekant med en person som fick ont i ett finger hon reste till doktoren, denne förklarade att fingret måste tas af. Sen reste hon till Lundwall och då blev hon bra i fingret så hon fick behålla den, den blev bara litet krökig. Klöke-Pe och Thulin skuf rävot som expidierades på apoteket. Sen fanns nästan i varje församling, en kvinna som kunde signa över finger, som man fick lappra i, och så fick det hjälpa om det kunde. Men så vill jag berätta om en kvinna som de kalle Maria döve Bengts. hon var mycket beredskad, och detta vet jag är sant. Hon var änka, men när hennes man lefde var han döv och drif had hon fått sitt man. Hon bodde i Hofby på Holmåker, och hon var ofta till min far, ty der var ofta kreatur sjuka. En gång hade de en ko som var sjuk och int. kunde resa sig, utan man måste lyfta upp henne. Men så blev hon sämre, så att hon int. kunde stå, när man reste henne upp. Och så sa far att der var ingenting att göra utan att köra efter Maria Döve Bengts. När hon så kom, gick far ut till henne och sa: Kom nu Maria och gå in i stua och ta dig en sup. Men hon sa: Nej, min pāg, vi gå fast inz och se om koen. Så gick de in i stallen, hon gick bort till koen och knuffa och sparka lit med traskorn på koen, och stök på na och sa: Gå ko, så ko, sidd nu upp och ligga int. så, också spotta hon över koen och läste tryst, och så hon till far. Nu gå vi in och ta suppen, så reser noch koen sig upp: Far han sa da. När denne koen reser sig upp ska jag teta svarta mig: -- Och så gick de in. Om en half timme gick far ut i stallen och då stod hon och åt. Hemma hade vi en mār som ^{hadit} fäl flera år i vad när fölen ble 8 dagar bl de blinda på det vänstra ögat, dessa hand Maria bata till dem båda hon smörjelse som hon smorde i ögat. Vi hade så många ritter hemma, att de sprungo fram mitt på dagen så det var ljust. Da fråga far Maria om hon int. kunde skaffa bort rättuna. Hon svarade då: Ja min pāg, e de på dig sända ska jag snart köra

bart dum. Vill du jag ska sända dem på min annan eller
i gän: I själv min dom. är far. Ta skulle far skära en
käpp ut i pilerna till henne, ändan af käppen skulle
han klyva ett stycke ner så att den blev liksom ett kors.
Ta skulle hon få vara ostörd. Far skulle stå och hålla por-
ten öppen ty genom denna skulle hon komma med
hela rättflecken. Hon gick i alla rummen i stuekungen och
i uthuslängerna över allt. Ta gick far på huv och skulle
se hur hon gorde. Ta gick hon och slog med käppen i var
hörn och läste: Jag bär er gå, både stora och små, både
rädder och miss, både tjejer och drängar. Bakomför lät hon
något som far inte förståd. När hon så gott omkring i uthu-
sen och kom till logen där bröskemännens stod, börja-
de att skratta och trodde att kvinnan var galen, ty
far hade glömt att säga till dem att de inte fick störa
henne. När han nu blif störd kunde hon inte uttala dem
och det ångrade far mycket på, han trodde att hon säkert
skulle kommit med dem attesammans genom porten på väg
till sjön. Men efter en tid försvunna rättarna. Ibland
när hon var hemma brukte far gyckla med henne och
sa att hon kunde lära honom sin konst, men hon sa
alldtid, nej min påg du e allt för gammal, så att du inte
kan lära de grekiska orden. Maria hade en dotter som dog
denna sörje hon mycket ty henne hade hon lärt sina
konster, dessa skulle de lära innan de gick och läst för
prästen, ty då påstöds det att de finjo den enda i värld.
Lefde de så länge tills de gått och läst, så blevo de befriade
för den ond, men dog de innan kom de att tillhöra ha-
nom och detta gjorde Marias dotter, men jag minns intet var
Maria var barnfödd eller var hon lärt si konst, men
hon hade tjänat hos en norrbagga kvinna, denne kunde
binda hararna i trädgården där de gick och åt kål, så
att de inte kunde gå urträff, förrän hon så till dem.
Maria kunde stämma blod också och bota och bata för
läppen, men hon var en snäll kvinna man hörde aldrig
hon gjorde något ondt, men hon var mycket gammal då
jag minns henne, hon var mellan 70 och 80 år, när hon kom
dit så kunde hon bli där i flera dagar. Hon sa alldtid jag
ska si di som de e. där en man som har ont af di. Hon

8
vadde dem att begravas en orm i häststallen, en i hästastallen
en i fåvahusen, de begravdes lefvanes i en kroök, där h.
en tråbotten öfver, den var half med jord där borras häl
i botten, så sattes de ned i jorden, då skulle där ingen ha
magt att göra något ont.

Kreaturssprutor

När hästarna hade hockelsekrämp gav man dem
en supr åtalage. Om de inte kunde bli fri för urinen
så skulle man koka Piciljöräter i vatten och ge dem
också lija den in i fåvhuset, så gjore de det om de kunde.
Om hästarna ble sjuka och inte ville åta, var det bra
om man hade ett sart gäsegg att ge dem och lite filspän.

Nu kommer Mormor int i häg mer för tillfället
Gården där det passerat med Maria Dove Bengts är
Hammarlanda numera, fast den liknas sig mycket
än i varo dagar, det var den som mormors farmer
hade varit med och flyttat ut från byn då den var het.
Skulle det vara någet som Redaktionen skulle vilja
fråga efter, besvaras det tacksamt om det är något vi kan
Skulle något af det här skrifna insättas i tidningen ønskas
int namnet offentliggjort i tidningen.

Aoli Kindberg
Kvarnby 6

LUND UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Skillinge
D